

PURPURA (47) *sb f*

a jasne.

sg *N* purpura (11). ◇ *G* purpury (11), purpure (1) *Calep*. ◇ *A* purpurę (16). ◇ *I* purpurą (6). ◇ *L* purpurze (1). ◇ *pl N* purpury (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. Mięczak z rodziny rozkolcowatych (*Muricidae*), używany do wyrobu barwnika – purpury; *conchylium, murex, ostrea, purpura Cn* [purpura – niejaki morski żółw albo ryba, która z siebie puszcza szarłatny pot, który zbierają na szarłatną farbę *Mącz 332b*; – ryba której wilgotność sposobna do farbowania *Calep*; pław morski ostroskorupy, szarłatniczy; szarłat, purpura, małż morski, z którego szarłatną farbę wyciskają, ryba, żółw, ślimak morski szarłatny – purpura *Cn*] (11) : *PVrpuri fą* małżowie, morzkie/ fkorupą fie zakriwa z wierzchu y ześpodku *FalZioł IV 38c*; tey purpuri fkorupa ieft fucha/ á dla tego sufzy rany każde *FalZioł IV 38c, +7c, IV 38b, c [2 r.]*; Purpurá ieft rybá/ która czáfze nofi ná łobie/ łniey łok biorą ktorým drogje fżáty fárbią. *BielKron 267, 267 [4 r.]*.

2. Barwnik naturalny, koloru od intensywnie czerwonego do fioletowego, otrzymywany z wydzieliny gruczolu śluzowego mięczaków z rodziny rozkolcowatych (*Muricidae*) [szarłat farba, szarłatny sok, którym szarłat farbują – *purpurae sanguis a. succus Cn*] (5) : *Mącz 332c*; *Murex* – Ribą morską purpurę z łebie [!] pułzczaiąca. *Calep 681a*; *Purpurarius, Quod ad purpuram pertinet: ut officina purpuraria, in qua purpura tingitur – Naliezaci, do purpure. Calep [877]b, [742]b*.

W porównaniu (1): *MVrix* ieft małż morzki ktori też włazi w fkorupę iako j małżowie, ktorzi inaceygo zową Kokilem/ dla tego iż gdy ią łupią żelazem, tedy łzy z oczu czyrwone iako purpura wypułzcza *FalZioł IV 37b*.

3. Tkanina w kolorze purpury; też szata z tej tkaniny; purpura *HistAl, Calep, Vulg* [purpura – pawłoka *Mymer*¹ [31²], *Mymer*² 33; purpura *damascena* – *adamaszek BartBydgc*; szarłat materyja, jedwab, sukno; szarłatna szata – purpura *Cn*] (31) : *Náoftátek* gdy fie iuż [*Etruskowie*] poddawáli *Rzymiánom*/ przyniešli wżytki ornáméntá krolewskie do *Tárquiniufá*/ ktorými byli zwykli krolá wybierác/ to ieft/ koronę złotą/ ftołek s kości *Włoniowej/ fceptrum/ [...]* fżaty s purpury *BielKron 102v*; *Diadema*, obwiąská głowna z purpury yáką przed láty *Krolowie y krolowe nofły. Mącz 84b, 456d, 499a; BudBib Prov 26/8; Calep 231a, 317b*; *A* gdy fie z niego [żołnierze z *Jezusa*] nágráli/ zwlekli go z purpury/ y oblekli go w fżáty iego *WujNT Mar 15/20*.

W połączeniach szeregowych (11): *Biedá/ biedá onemu miáftu wielkiemu/ w ktorým fiedzi niewiáftá przybrawłzy fie w Purpurę/ w Złotho/ w Kámień drogi/ y w Perły KrowObr 28, 132v*; *Przeto zá ich dobrodzyeyftwo vftáwili ten obyczay w Rzymie/ áby pániom wolno chodzić we złocie/ áxamicie/ w purpurze/ w pawłoce/ częgo przed tym broniono. BielKron 110, 35v; RejAp 151, 151v*; *Bifkupi fwe vbiory dla ftanow godności/ Swietnie przygotowáli przeważney hoyności/ Tákże Senatorowie/ y wżyfcy Rycerze/ Iedni fżáty przeważne/ á drudzy páncerze. Ci purpurą á drudzy drogim złotogłowem/ Y fuknem Attálickim/ y Phrigiyskim nowem. StryjWjaz Bv; SkarŻyw 491*; *niech máią purpurę: złotá y fżat doftátek OrzJan 44; WujNT Apoc 18/12, 16*.

Zwrot: »w purpurę (przy)oblec (*a. obłoczyć się*), (przy)obleczon(y), przybrać się, przybran(y) (*a. ubran(y)*)« [*w tym: obleczon i przybran a. ubran (2)*] = *induere purpura HistAl, Vulg; purpura ornatus*

Calep; circumdatus a. indui purpura Vulg [szyk zmienny] (3:4:1:4): *HistAl* C6v; Wiem dobrze otym/ iż Kryftus byl w Purpurę ná pośmiech obletzon y vbran *KrowObr* 106v, 28, 106v, 132v; Purpuratus, Purpura ornatus – W purpuře [!] vbrani. *Calep* [877]b; Był niektory człowiek bogáty á obłoczył się w purpurę y w biśior *WujNT Luc* 16/19, *Mar* 15/17, *Apoc* 17/4, 18/16.

Szeregi: »purpura i bisior« = *purpura et byssus Vulg* [szyk 1:1] (2): Co ielt biśior y purpurá, pátrž *Luk*: 16.19. *WujNT* 879 marg, *Luc* 16/19. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]

»purpura, (a, albo) szarłat« [szyk 2:1] (3): *Coccina*, Odzienie álbo fźátá z purpury á z Szarłatu. *Mqcz* 58c, 453d; *Calep* 319a.

»złoto i purpura« (1): Smierć niezna złotá/ y drogiéy purpury/ Mknie [tj. *porywa*] po iednému/ iáko z koycá kury. *KochFr* 14. [Ponadto w połączeniach szeregowych 5 r.]

Cf **[PURPUR]**

ECB